

§1.

Wprowadza się Standardy Ochrony Małoletnich w **Społecznej Szkole Podstawowej Nr 2 im. Pawła Hulki-Laskowskiego STO w Żyrardowie** zgodnie z załącznikiem nr 1 do Zarządzenia Nr 4/2023/2024 z dn. 22 kwietnia 2024.
Wersja skrócona Standardów Ochrony Małoletnich w **Społecznej Szkole Podstawowej Nr 2 im. Pawła Hulki-Laskowskiego STO w Żyrardowie** stanowi nr 2 do Zarządzenia.

§2.

Zarządzenie obowiązuje od 15 sierpnia 2024 r.

Standardy Ochrony Małoletnich
W Społecznej Szkole Podstawowej Nr 2 im. Pawła Hulki-Laskowskiego STO w Żyrardowie

Podstawy prawne Standardów Ochrony Małoletnich:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809),
- Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1304 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.),
- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 XI 1989r. (Dz. U. z 1991r. Nr 120, poz. 526),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r. poz. 17),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 37),
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2023 r. poz. 1610 ze zm.) - art. 23 i 24,
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1550 ze zm.)
- Ustawa z dnia z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900 ze zm.)

Rozdział 1.

Słowniczek pojęć/objaśnienie terminów używanych w dokumencie

§ 1.

Ilekróć w niemiejszych Standardach jest mowa bez bliższego określenia o:

- a) dyrektorze – należy przez to rozumieć dyrektora **Spolecznej Szkoły Podstawowej Nr 2 im. Pawła Hulki-Laskowskiego STO w Żyrardowie**;
- b) szkole – należy przez to rozumieć **Spoleczną Szkołę Podstawową Nr 2 im. Pawła Hulki-Laskowskiego STO w Żyrardowie**;
- c) uczniu – należy przez to rozumieć ucznia **Spolecznej Szkoły Podstawowej Nr 2 im. Pawła Hulki-Laskowskiego STO w Żyrardowie**;
- d) pracowniku – należy przez to rozumieć pracowników szkoły, tj. osoby – nauczycieli oraz pracowników administracji i obsługi – zatrudnione na podstawie umowy o pracę, umowy o dzieło, umowy zlecenia, umowy o wolontariat, praktykach bądź stażu odbywanego w placówce;
- e) małoletnim – należy przez to rozumieć osobę do ukończenia 18 roku życia;
- f) opiekunie dziecka – należy przez to rozumieć osobę uprawnioną do reprezentacji i stanowieniu o małoletnim, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny, rodzic zastępczy.
- g) przedstawiciel ustawowy – należy przez to rozumieć rodzica bądź opiekuna posiadającego pełnię władzy rodzicielskiej lub opiekuna prawnego (osobę reprezentującą dziecko, ustanowioną przez sąd, w sytuacji, gdy rodzicom nie przysługuje władza rodzicielska lub gdy rodzice nie żyją);
- h) zgodzie opiekuna małoletniego – należy przez to rozumieć zgodę co najmniej jednego z rodziców małoletniego; jednak w przypadku braku porozumienia między opiekunami małoletniego należy poinformować ich o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny;
- i) krzywdzeniu małoletniego – należy rozumieć popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę dziecka przez jakąkolwiek osobę, w tym pracownika szkoły lub zagrożenie dobra dziecka w tym jego zaniedbywanie. Krzywdzeniem jest przemoc: fizyczna, emocjonalna, seksualna, ekonomiczna, zaniedbywanie;
- j) dane osobowe dziecka – należy przez to rozumieć wszelkie informacje umożliwiające identyfikację ucznia **Spolecznej Szkoły Podstawowej Nr 2 im. Pawła Hulki-Laskowskiego STO w Żyrardowie**;
- k) osobie odpowiedzialnej za Standardy Ochrony Małoletnich – należy przez to rozumieć pedagoga szkolnego sprawującego nadzór nad realizacją niniejszych Standardów;
- l) osobie odpowiedzialnej za Internet – należy przez to rozumieć wyznaczonego przez dyrektora pracownika, tj. Administratora Systemów Informatycznych (ASI) sprawującego nadzór nad korzystaniem z Internetu przez uczniów na terenie szkoły oraz nad bezpieczeństwem dzieci w Internecie.

Rozdział 2.

Postanowienia ogólne

§2.

1. Celem Standardów Ochrony Małoletnich jest zwrócenie uwagi na konieczność podejmowania wzmożonych działań na rzecz ochrony małoletnich przed krzywdzeniem.
2. Ze Standardami zapoznawani są pracownicy szkoły, a także uczniowie i ich rodzice, zgodnie z procedurami określonymi w treści Standardów.
3. W standardach uwzględnia się sytuację dzieci niepełnosprawnych oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
4. Standardy sporządza się mając na względzie konieczność ich zrozumienia przez małoletnich.
5. Raz na dwa lata dokonuje się oceny standardów w celu zapewnienia ich dostosowania do aktualnych potrzeb oraz zgodności z obowiązującymi przepisami. Wnioski z przeprowadzonej oceny będą pisemnie udokumentowane.
6. Dokument „Standardy Ochrony Małoletnich w Społecznej Szkole Podstawowej Nr 2 im. Pawła Hulki-Laskowskiego STO w Żyrardowie” funkcjonuje w wersji pełnej oraz skróconej, przeznaczonej dla dzieci.

Rozdział 3.

Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem Społecznej Szkoły Podstawowej Nr 2 im. Pawła Hulki-Laskowskiego STO w Żyrardowie, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich

§3.

1. Naczelną zasadą wszystkich czynności podejmowanych przez pracowników jest działanie dla dobra małoletniego i w jego najlepszym interesie, z szacunkiem, uwzględniając jego godność i potrzeby.
2. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec dziecka w jakiegokolwiek formie.
3. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z dzieckiem może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu: jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w tym posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub dziecka chorego (zalecenia lekarza).
4. W komunikacji z dziećmi pracownicy szkoły zachowują cierpliwość i szacunek. Słuchają uważnie dzieci i udzielają im odpowiedzi adekwatnych do ich wieku i danej sytuacji. Nie zachowują się w obecności dzieci w sposób niestosowny.

5. Pracownikom nie wolno ujawniać informacji wrażliwych dotyczących dziecka wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych dzieci. Obejmuje to wizerunek dziecka, informacje o jego sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej.

Rozdział 4.

Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia

§4.

1. Każdy pracownik szkoły jest odpowiedzialny za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia.
2. Pracownik informuje pedagoga/psychologa/pedagoga specjalnego/dyrektora/wychowawcę.
3. Dalsze działania prowadzone są zgodnie z procedurami reagowania w przypadku wystąpienia wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń w szkole, które zawierają szczegółowe rozwiązania w tym zakresie w zależności od rodzaju problemu.

Rozdział 5.

Zasady i procedura podejmowania interwencji, w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego.

§5.

1. W przypadku powzięcia podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone, pracownik ma obowiązek sporządzenia notatki i przekazania uzyskanej informacji wychowawcy, dyrekcji szkoły oraz pedagogowi/psychologowi.
2. Dyrektor szkoły powołuje zespół interwencji kryzysowej, w skład którego wchodzi: dyrektor szkoły, wicedyrektor, psycholog, pedagog, wychowawca, specjaliści zaproszeni do współpracy. Działania prowadzi zespół pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
3. Sprawami zajmuje się istniejący w szkole zespół psychologiczno-pedagogiczny.
4. Pedagog/psycholog/pedagog specjalny wzywa opiekunów dziecka, którego krzywdzenie podejrzewa oraz informuje ich o podejrzeniu.
5. Pedagog/psycholog/pedagog specjalny sporządza opis sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka na podstawie rozmów z dzieckiem, nauczycielami, wychowawcą i rodzicami oraz plan pomocy dziecku.
6. W przypadkach **tego wymagających** sprawa jest kierowana do odpowiednich instytucji (sąd, policja, prokuratura).

Rozdział 6.

Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego

§6.

Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych spraw lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego:

- a) Niebieska Karta w teczce w sekretariacie szkoły,
- b) w teczce ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego w gabinecie psychologiczno-pedagogicznym.

Rozdział 7.

Procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskie Karty”.

§7.

1. Wszczęcie procedury **Niebieskiej Karty** następuje z chwilą wypełnienia formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy domowej lub zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.
2. W naszej szkole formularz wypełniają wychowawca/pedagog/psycholog/pedagog specjalny/dyrektor/wicedyrektorzy po otrzymaniu pisemnej informacji od osoby zgłaszającej.
3. Procedurą są obejmowane osoby doświadczające przemocy w domu.
4. Przemoc domowa – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:
 - a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
 - b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
 - c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,

- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
 - e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej;
1. W formularzu „Niebieska Karta – A” wskazuje się wszystkie osoby doznające przemocy domowej i wszystkie osoby stosujące przemoc domową.
 2. Jeżeli istnieje podejrzenie stosowania przemocy domowej wobec małoletniego, działania w ramach procedury przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub osoby wskazanej przez małoletniego.
 3. Wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” następuje w obecności pełnoletniej osoby doznającej przemocy domowej.
 4. Wzór formularza „Niebieska Karta – A i B” w załączniku nr 1.
 5. Osoba wszczynająca procedurę podejmuje działania interwencyjne we współpracy z zespołem psychologiczno-pedagogicznym mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej. Działania te polegają w szczególności na:
 - a) zapobieżeniu zagrożenia dla życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy domowej, w tym informowaniu policji o okolicznościach uzasadniających zastosowanie wydanego przez policję nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.
 - b) udzieleniu osobie doznającej przemocy domowej pierwszej pomocy przedmedycznej lub zapewnieniu pomocy medycznej;
 - c) zaspokojeniu podstawowych potrzeb, w tym udzieleniu wsparcia i poradnictwa.
 6. Osoba wszczynająca procedurę dokonuje wstępnej diagnozy sytuacji w związku z zaistnieniem uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy domowej i przeprowadza rozmowę z osobą doznającą przemocy domowej, a także, w miarę możliwości, z osobą stosującą przemoc.
 7. Rozmowę z osobą doznającą przemocy domowej przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi, poszanowanie godności, zapewniających bezpieczeństwo (sala, gabinet).
 8. W trakcie rozmowy z osobą stosującą przemoc domową informuje się ją w szczególności o prawnokarnych konsekwencjach stosowania przemocy domowej oraz wskazuje na konieczność zmiany sposobu postępowania.

9. Działania z udziałem osób doznających przemocy domowej przeprowadza się, w miarę możliwości, w obecności psychologa.
10. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta – A” osobie doznającej przemocy domowej przekazuje się formularz „Niebieska Karta – B”.
11. Jeżeli osobą doznającą przemocy domowej jest małoletni, formularz „Niebieska Karta – B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu, a w przypadkach, osobie najbliższej lub pełnoletniej osobie wskazanej przez małoletniego.
12. Formularza „Niebieska Karta – B” nie przekazuje się osobie stosującej przemoc domową.
13. Wypełniony formularz „Niebieska Karta – A” niezwłocznie, nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia wszczęcia procedury, przekazuje się do zespołu interdyscyplinarnego.
14. Kopię wypełnionego formularza „Niebieska Karta – A” pozostawia się u wszczynającego procedurę.

Rozdział 8.

Zasady przeglądu i aktualizacji standardów

§8.

1. Dyrektor szkoły wyznacza pedagoga szkolnego jako osobę odpowiedzialną za standardy ochrony dzieci w szkole.
2. Osoba, o której mowa w punkcie poprzedzającym, jest odpowiedzialna za monitorowanie stosowania standardów, za reagowanie na sygnały naruszenia standardów oraz za proponowanie zmian w standardach.
3. Osoba ta przeprowadza wśród personelu placówki raz na 24 miesiące ankietę monitorującą poziom stosowania standardów.
4. Osoba ta dokonuje opracowania wypełnionych przez pracowników ankiet.
5. Sporządza na tej podstawie raport z monitoringu, który następnie przekazuje do dyrektora szkoły.
6. Dyrektor uwzględnia niezbędne zmiany i ogłasza pracownikom nowe brzmienie standardów.

Rozdział 9.

Zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu szkoły do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności.

§9.

1. Przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy dyrektor uzyskuje informacje, czy dane tej osoby są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do

których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.

2. Osobą odpowiedzialną za przygotowanie personelu placówki do stosowania standardów ochrony małoletnich jest dyrektor szkoły. Dyrektor może upoważnić wyznaczoną przez siebie osobę do przygotowania personelu do stosowania standardów ochrony małoletnich.
3. Osoba upoważniona przez dyrektora musi posiadać niezbędną wiedzę pozwalającą na przeprowadzenie szkoleń pracowników szkoły.
4. Szkolenia są organizowane w terminie wskazanym przez dyrektora.
5. Osoba wyznaczona zapoznaje pracowników ze standardami ochrony małoletnich.
6. Każdy zatrudniony pracownik składa oświadczenie o zapoznaniu się ze standardami ochrony małoletnich obowiązującymi w szkole – wzór oświadczenia określony **w załączniku nr 2.**
7. Pracownicy nowo zatrudnieni w placówce są zapoznawani ze standardami w pierwszym tygodniu pracy i w tym czasie jest od nich odbierane oświadczenie o zapoznaniu się ze standardami.

Rozdział 10.

Zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania

§10.

1. Dokument „Standardy Ochrony Małoletnich” jest dokumentem placówki ogólnodostępnym dla pracowników, uczniów oraz ich opiekunów.
2. Dokument opublikowany jest na stronie internetowej, dostępny w sekretariacie szkoły i wywieszony w widocznym miejscu w szkole.
3. Dokument omawiany jest na pierwszym zebraniu z opiekunami w danym roku szkolnym, chyba że ulegnie zmianie, wówczas omawiany jest również na pierwszym zebrań odbywającym się po wprowadzeniu zmian.
4. Wychowawcy mają obowiązek zapoznania uczniów ze Standardami oraz omówienia ich w taki sposób, aby mogli oni go zrozumieć, niezależnie od wieku.

Rozdział 11.

Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone

§11.

1. Traktuj kolegów/koleżanki z szacunkiem.
2. Słuchaj innych, gdy mówią, nie przerywaj innym, gdy się wypowiadają.
3. Pamiętaj, że każdy ma prawo do wyrażania swojego zdania, myśli i przekonań, jeśli nie naruszają one dobra osobistego innych osób.
4. Przestrzegaj zasad bezpieczeństwa obowiązujących w szkole (nie narażaj innych na niebezpieczeństwo).
5. Konflikty rozwiązuj w sposób pokojowy:
 - Wycisz się, uspokój, zatrzymaj niepotrzebną kłótnię, zanim stracisz nad sobą kontrolę, a konflikt się tylko nasili.
 - Powiedz co według Ciebie jest problemem, co jest przyczyną nieporozumienia, czego oczekujesz.
 - Słuchaj co mówi druga osoba, jakie są jej odczucia, czego ona oczekuje i podsumuj, to co usłyszałeś/usłyszałaś.
 - Upewnij się, że Twój rozmówca powiedział wszystko odnośnie swoich odczuć.
 - Wymyślcie rozwiązanie, które będzie satysfakcjonujące dla Was obojga.
 - Pamiętaj! Jeśli nie uda się Wam rozwiązać konfliktu, zawsze możecie zwrócić się o pomoc do osoby dorosłej w szkole.
6. Nie bądź obojętny gdy komuś dzieje się krzywda, zawsze poinformuj o tym osobę dorosłą w szkole.
7. Szkoła jest wspólnotą – nie stwarzaj sytuacji, w których Twój koledzy/koleżanki czuliby się celowo pomijani, izolowani.
8. Zachowania niedozwolone między uczniami (agresja słowna, fizyczna, psychiczna): np. używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, wyzwisk, czynienie obraźliwych uwag, bicie, szturchanie, popychanie ani w jakikolwiek sposób naruszanie integralności fizycznej, cyberprzemoc, nękanie, dręczenie, przynoszenie do szkoły ostrych oraz niebezpiecznych narzędzi i przedmiotów lub ich atrap, udostępnianie niedozwolonych treści lub obrazów, zażywanie substancji psychoaktywnych, palenie papierosów w tym e-papierosów.

Rozdział 12.

Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet

§12.

1. Korzystanie z telefonów komórkowych przez uczniów w czasie pobytu w szkole jest zabronione – zapisy w statucie szkoły.
2. Na terenie szkoły dostęp dziecka do Internetu możliwy jest pod nadzorem nauczyciela.
3. Nauczyciel informuje dzieci o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu. Czuwa nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu przez dzieci podczas lekcji lub innych zajęć.
4. **Osoba odpowiedzialna** za Internet zapewnia, aby sieć internetowa szkoły była zabezpieczona przed niebezpiecznymi treściami, instalując i aktualizując odpowiednie oprogramowanie, które jest aktualizowane.

Rozdział 13.

Procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie

§13.

1. Nauczyciel musi być świadomy cyfrowych zagrożeń i ryzyka wynikającego z rejestrowania prywatnej aktywności w sieci przez aplikacje i algorytmy, ale także własnych działań w Internecie.
2. W trakcie lekcji osobiste urządzenia elektroniczne powinny być wyłączone lub wyciszone.

§14.

1. W szkole obowiązują procedury reagowania w przypadku wystąpienia wewnętrznych lub zewnętrznych zagrożeń w szkole określone w załączniku nr 3.
2. Procedury obowiązujące w szkole są znane wszystkim pracownikom szkoły, rodzicom oraz uczniom. Wychowawcy zapoznają uczniów na lekcjach wychowawczych. Są umieszczone na stronie internetowej szkoły oraz dostępne do wglądu w bibliotece i sekretariacie szkoły.

Rozdział 14.

Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia

§15.

1. Plan pomocy dziecku krzywdzonemu zawiera:
 - a. zbieranie informacji,
 - b. ocena rozmiaru problemu,
 - c. identyfikacja osób potrzebujących pomocy,
 - d. podejmowane przez szkołę działania w celu zapewnienia dziecku bezpieczeństwa,
 - e. pomoc psychologiczno-pedagogiczna,
 - f. ewentualne zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej placówki,
2. Gdy sprawca jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog/psycholog/pedagog specjalny przeprowadza z nim rozmowę, ustala okoliczności zdarzenia. Udziela wsparcia ofierze. Informuje ucznia będącego ofiarą i jego rodziców oraz ucznia będącego sprawcą i jego rodziców o działaniach, jakie może podjąć szkoła.
3. W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili opiekunowie dziecka zespół psychologiczno-pedagogiczny wzywa opiekunów dziecka na spotkanie, podczas którego może zaproponować opiekunom zdiagnozowanie zgłaszanego podejrzenia w zewnętrznej, bezstronnej instytucji; ze spotkania sporządza się notatkę; notatkę specjalista zapisuje do dziennika, a w formie dokumentu dołącza się ją do teczki indywidualnej ucznia i do teczki ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.
4. Zaopiekowanie świadków zdarzenia, zwłaszcza, jeśli byli oni osobami ujawniającymi krzywdzenie.
5. Plan pomocy dziecku jest przedstawiany przez zespół psychologiczno-pedagogiczny opiekunom z zaleceniem współpracy przy jego realizacji.
6. W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili opiekunowie dziecka, a podejrzenie to nie zostało potwierdzone, należy o tym fakcie poinformować opiekunów dziecka na piśmie.
7. Cały personel szkoły i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

Załącznik nr 1 do Standardów Ochrony Małoletnich

„NIEBIESKA KARTA – A”

W związku z powzięciem uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia przez świadka przemocy domowej ustala się, co następuje:

I. DANE OSOBY/OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

Dane	Osoba 1 doznająca przemocy domowej	Osoba 2 doznająca przemocy domowej	Osoba 3 doznająca przemocy domowej
Małoletni (Tak/Nie) ¹⁾			
Imię i nazwisko			
Imiona rodziców			
Wiek			
PESEL ²⁾			
Nazwa i adres miejsca pracy/ nazwa i adres placówki oświatowej, do której uczęszcza małoletni			
<i>Adres miejsca zamieszkania:</i>			
Kod pocztowy			
Miejscowość			
Gmina			
Województwo			
Ulica			
Nr domu/nr lokalu			
Telefon lub adres e-mail			
<i>Adres miejsca pobytu (jeżeli jest inny niż adres miejsca zamieszkania):</i>			
Kod pocztowy			
Miejscowość			
Gmina			
Województwo			
Ulica			
Nr domu/nr lokalu			
<i>Stosunek pokrewieństwa, powinowactwa lub rodzaj relacji z osobą stosującą przemoc domową: (np. żona, była żona, partner, były partner, córka, pasierb, matka, teść)¹⁾</i>			

Uwaga! W przypadku większej niż 3 liczby osób doznających przemocy dołącz kolejną kartę zawierającą Tabelę I

II. LICZBA MAŁOLETNICH W ŚRODOWISKU DOMOWYM, W KTÓRYM PODEJRZEWA SIĘ STOSOWANIE PRZEMOCY DOMOWEJ

III. DANE OSOBY/OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ

Dane	Osoba 1 stosująca przemoc domową	Osoba 2 stosująca przemoc domową
Imię i nazwisko		
Imiona rodziców		
Wiek		
PESEL ²⁾		
<i>Adres miejsca zamieszkania:</i>		
Kod pocztowy		
Miejscowość		
Gmina		
Województwo		
Ulica		
Nr domu/nr lokalu		
Telefon lub adres e-mail		
<i>Adres miejsca pobytu (jeżeli jest inny niż adres miejsca zamieszkania):</i>		
Kod pocztowy		
Miejscowość		
Gmina		
Województwo		
Ulica		
Nr domu/nr lokalu		
Sytuacja zawodowa, w tym nazwa i adres miejsca pracy		
<i>Stosunek pokrewieństwa, powinowactwa lub rodzaj relacji z osobą doznającą przemocy domowej: (np. żona, była żona, partner, były partner, córka, pasierb, matka, teść)¹⁾</i>		

IV. CZY OSOBA STOSUJĄCA PRZEMOC DOMOWĄ ZACHOWYWAŁA SIĘ W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB (zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

<i>niezaspokojenie potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych oraz ich sprzedawanie i inne (wymień jakie)</i>						
Przemoc za pomocą środków komunikacji elektronicznej³⁾ <i>wyzywanie, straszenie, poniżanie osoby w Internecie lub przy użyciu telefonu, robienie jej zdjęcia lub rejestrowanie filmów bez jej zgody, publikowanie w Internecie lub rozsyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które ją obrażają lub ośmieszają, i inne (wymień jakie)</i>						
Inne³⁾ <i>zaniedbanie, niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i innych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności lub wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, zmuszanie do picia alkoholu, zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków i inne (wymień jakie)</i>						

V. CZY OSOBA DOZNAJĄCA PRZEMOCY DOMOWEJ ODNIOSŁA USZKODZENIA CIAŁA? (TAK/NIE)¹⁾

Osoba 1 doznająca przemocy	Osoba 2 doznająca przemocy	Osoba 3 doznająca przemocy

Uwaga! W przypadku większej niż 3 liczby osób doznających przemocy dołącz kolejną kartę zawierającą Tabelę V

VI. CZY W ŚRODOWISKU DOMOWYM BYŁA W PRZESZŁOŚCI REALIZOWANA PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”?

tak (kiedy? gdzie?)

nie

nie ustalono

VII. CZY W ŚRODOWISKU DOMOWYM AKTUALNIE JEST REALIZOWANA PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”?

tak

nie

nie ustalono

VIII. CZY OSOBA STOSUJĄCA PRZEMOC DOMOWĄ POSIADA BROŃ PALNĄ?

tak

nie

nie ustalono

IX. CZY OSOBA DOZNAJĄCA PRZEMOCY DOMOWEJ CZUJE SIĘ BEZPIECZNIE? (TAK/NIE)¹⁾

Osoba 1 doznająca przemocy	Osoba 2 doznająca przemocy	Osoba 3 doznająca przemocy

Uwaga! W przypadku większej niż 3 liczby osób doznających przemocy dołącz kolejną kartę zawierającą Tabelę IX

X. ŚWIADKOWIE STOSOWANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

ustalono - wypełnij tabelę

nie ustalono

Dane	Świadek 1	Świadek 2	Świadek 3
Imię i nazwisko			
Wiek			
Adres miejsca zamieszkania:			
Kod pocztowy			
Miejscowość			
Gmina			

Województwo			
Ulica			
Nr domu/nr lokalu			
Telefon lub adres e-mail			
Stosunek świadka do osób, wobec których są podejmowane działania w ramach procedury „Niebieskie Karty” (np. członek rodziny, osoba obca) ¹⁾			

XI. DZIAŁANIA INTERWENCYJNE PODJĘTE WOBEC OSOBY STOSUJĄCEJ PRZEMOC DOMOWĄ
(zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Działanie		Osoba 1 stosująca przemoc	Osoba 2 stosująca przemoc
Badanie na zawartość alkoholu (wynik)			
Doprowadzenie do wytrzeźwienia			
Doprowadzenie do policyjnego pomieszczenia dla osób zatrzymanych	na podstawie art. 15a ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171, z późn. zm.)		
	na podstawie art. 244 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375, z późn. zm.)		
Zatrzymanie w izbie zatrzymań jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej			
Powiadomienie organów ścigania			
Wydanie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia			
Wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia			
Zakaz zbliżania się osoby stosującej przemoc domową do osoby dotkniętej taką przemocą na określonej w metrach odległość			
Zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą domową			
Zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej i artystycznej, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą domową			
Zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc w miejscach pracy osoby doznającej przemocy domowej			
Zawiadomienie komórki organizacyjnej Policji, właściwej w sprawach wydawania pozwoleń na broń, o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty”			
Odebranie broni palnej, amunicji oraz dokumentów potwierdzających legalność posiadania broni			
Poinformowanie o prawnokarnych konsekwencjach stosowania przemocy domowej			
Inne (wymień jakie?)			

XII. DZIAŁANIA INTERWENCYJNE PODJĘTE WOBEC OSOBY DOZNAJĄCEJ PRZEMOCY DOMOWEJ (zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Działanie	Osoba 1 doznająca przemocy	Osoba 2 doznająca przemocy	Osoba 3 doznająca przemocy
Udzielono pomocy ambulatoryjnej			
Przyjęto na leczenie szpitalne			
Wydano zaświadczenie o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała			
Zapewniono schronienie w placówce całodobowej			
Zabezpieczono małoletniego w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia			

Powiadomiono sąd rodzinny o sytuacji małoletniego			
Przekazanie formularza „Niebieska Karta – B”			
Inne (wymień jakie?)			

XIII. DODATKOWE INFORMACJE

XIV. WSZCZĘCIE PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY” NASTĄPIŁO PRZEZ (zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Pracownika socjalnego jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	
Funkcjonariusza Policji	
Żołnierza Żandarmerii Wojskowej	
Pracownika socjalnego specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej	
Asystenta rodziny	
Nauczyciela	
Osobę wykonującą zawód medyczny, w tym lekarza, pielęgniarkę, położną lub ratownika medycznego	
Przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	
Pedagoga, psychologa lub terapeuty, będących przedstawicielami podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej	

.....
imię i nazwisko oraz czytelny podpis osoby wypełniającej
formularz „Niebieska Karta – A”

.....
(data wpływu formularza, podpis członka Zespołu Interdyscyplinarnego)

¹⁾wpisać właściwie

²⁾numer PESEL wpisuje się, o ile danej osobie numer taki został nadany. W przypadku braku numeru PESEL jest konieczne podanie innych danych identyfikujących osobę

³⁾podkreślić rodzaje zachowań

„NIEBIESKA KARTA – B”

INFORMACJA DLA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

Co to jest procedura „Niebieskie Karty”?

Są to różne działania podejmowane w sytuacji podejrzenia lub stwierdzenia stosowania przemocy domowej na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Celem procedury „Niebieskie Karty” jest zatrzymanie przemocy domowej i udzielenie pomocy i wsparcia Tobie i Twoim najbliższym. Na skutek wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” informacja dotycząca Twojej sytuacji zostanie przekazana do grupy diagnostyczno-pomocowej. Więcej informacji na temat dalszych działań uzyskasz podczas spotkania z członkami tej grupy, na które zostaniesz zaproszona/(y). W trakcie procedury członkowie grupy będą kontaktować się także z osobą, która przemoc stosuje.

Co to jest przemoc domowa?

Przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienia lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Kto może być osobą doznającą przemocy domowej?

- a) małżonek, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni (np. rodzice, dziadkowie, pradiadkowie), zstępni (np. dzieci, wnuki, prawnuki), rodzeństwo i ich małżonkowie,
- b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- d) osoba pozostająca w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- f) osoba wspólnie zamieszkująca i gospodarująca oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- g) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletni.

Najczęstsze formy przemocy domowej:

Przemoc fizyczna: bicie, szarpanie, kopanie, duszenie, popychanie, obezwładnianie i inne.

Przemoc psychiczna: izolowanie, wyzywanie, ośmieszanie, grożenie, krytykowanie, poniżanie i inne.

Przemoc seksualna: zmuszanie do obcowania płciowego, innych czynności seksualnych i inne.

Przemoc ekonomiczna: nielożenie na utrzymanie osób, wobec których istnieje taki obowiązek, niezaspokajanie potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie i inne.

Przemoc za pomocą środków komunikacji elektronicznej: wyzywanie, straszenie, poniżanie osoby w Internecie lub przy użyciu telefonu, robienie jej zdjęcia lub rejestrowanie filmów bez jej zgody, publikowanie w Internecie lub rozsyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które ją obrażają lub ośmieszają i inne.

Inny rodzaj zachowań: zaniedbanie, niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i innych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności lub wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, zmuszanie do picia alkoholu, zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków i inne.

WAŻNE

Prawo zabrania stosowania przemocy i krzywdzenia swoich bliskich. Jeżeli Ty lub ktoś z Twoich bliskich jest osobą doznającą przemocy domowej, nie wstydź się prosić o pomoc. Wezwij Policję, dzwoniąc na numer alarmowy 112. Prawo stoi po Twojej stronie!

Masz prawo do złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy domowej do Prokuratury, Policji lub Żandarmerii Wojskowej.

Możesz także zwrócić się po pomoc do podmiotów i organizacji realizujących działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

Pomogą Ci:

- **Ośrodki pomocy społecznej** – w sprawach socjalnych, bytowych i prawnych.
- **Powiatowe centra pomocy rodzinie** – w zakresie prawnym, socjalnym, terapeutycznym lub udzielą informacji na temat instytucji lokalnie działających w tym zakresie w Twojej miejscowości.
- **Ośrodki interwencji kryzysowej i Ośrodki wsparcia** – zapewniając schronienie Tobie i Twoim bliskim, gdy doznajesz przemocy domowej, udzielą Ci pomocy i wsparcia w przezwyciężeniu sytuacji kryzysowej, a także opracują plan pomocy.
- **Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej** – zapewniając bezpłatne całonocowe schronienie Tobie i Twoim bliskim, gdy doznajesz przemocy domowej, oraz udzielą Ci kompleksowej, specjalistycznej pomocy w zakresie interwencyjnym, terapeutyczno-wspomagającym oraz potrzeb bytowych.
- **Okręgowe ośrodki i lokalne punkty działające w ramach Sieci Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem** – zapewniając profesjonalną, kompleksową i bezpłatną pomoc prawną, psychologiczną, psychoterapeutyczną i materialną.
- **Sądy opiekuńcze** – w sprawach opiekuńczych i alimentacyjnych.
- **Placówki ochrony zdrowia** – np. uzyskać zaświadczenie lekarskie o doznanych obrażeniach.
- **Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych** – podejmując działania wobec osoby nadużywającej alkoholu.
- **Punkty nieodpłatnej pomocy prawnej** – w zakresie uzyskania pomocy prawnej.

Wykaz placówek funkcjonujących na Twoim terenie, udzielających pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy domowej

Uwaga: (dane wprowadza zespół interdyscyplinarny):

Lp.	Nazwa instytucji/organizacji	Adres instytucji/organizacji	Telefon	Adres e-mail

Możesz zadzwonić do:

- **Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” tel. 800 12 00 02** (linia całonocowa i bezpłatna), w poniedziałki w godz. 18⁰⁰–22⁰⁰ można rozmawiać z konsultantem w języku angielskim, a we wtorki w godz. 18⁰⁰–22⁰⁰ w języku rosyjskim. **Dyżur prawny tel. (22) 666 28 50** (linia płatna, czynna w poniedziałek i wtorek w godzinach 17⁰⁰–21⁰⁰) oraz **tel. 800 12 00 02** (linia bezpłatna, czynna w środę w godzinach 18⁰⁰–22⁰⁰). **Poradnia e-mailowa:** niebieskalinia@niebieskalinia.info. Członkowie rodzin z problemem przemocy i problemem alkoholowym mogą skonsultować się także przez **SKYPE: pogotowie.niebieska.linia** ze specjalistą z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – konsultanci posługują się językiem migowym.
- **Ogólnokrajowej Linii Pomocy Pokrzywdzonym tel. +48 222 309 900** przez całą dobę można anonimowo uzyskać informacje o możliwości uzyskania pomocy, szybką poradę psychologiczną i prawną, a także umówić się na spotkanie ze specjalistami w dowolnym miejscu na terenie Polski. Możliwe są konsultacje w językach obcych oraz w języku migowym.
- **Policyjny telefon zaufania dla osób doznających przemocy domowej nr 800 120 226** (linia bezpłatna przy połączeniu z telefonów stacjonarnych, czynna codziennie w godzinach od 9³⁰ do 15³⁰, od godz. 15³⁰ do 9³⁰ włączony jest automat).

.....
(pieczęć placówki)

.....
(miejsowość, data)

**Oświadczenie pracownika o zapoznaniu się
ze standardami ochrony małoletnich**

Na podstawie *Ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich* (Dz.U. z 2023 r. poz. 1304 ze zm.) oświadczam, że zapoznałam/zapoznałem się ze standardami ochrony małoletnich obowiązującymi w Społecznej Szkole Podstawowej Nr 2 im. Pawła Hulki-Laskowskiego STO w Żyrardowie.

.....
(podpis pracownika)

PROCEDURY REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH ZAGROŻEŃ W SZKOLE

I. ZAGROŻENIA WEWNĘTRZNE

Rekomendacje dla działań w szkole

1. Tworzymy przyjazne środowisko pracy i nauki, jasne, czytelne, sprawiedliwe traktowanie, sprawną organizację życia szkolnego, zintegrowane zespoły klasowe.
2. Nauczyciele wpisują uczniom do dziennika uwagi dotyczące nieprzestrzegania obowiązków ucznia zawartych w statucie szkoły, łamania norm społecznych i zachowań zagrażających bezpieczeństwu innych.
3. Stosujemy **Standardy Ochrony Małoletnich w Społecznej Szkole Podstawowej Nr 2 im. Pawła Hulki-Laskowskiego STO w Żyrardowie.**
4. W ramach działań profilaktycznych podczas lekcji wychowawczych, przy współpracy ze specjalistami informujemy uczniów o konsekwencjach prawnych i zdrowotnych zachowań ryzykownych i o odpowiedzialności prawnej nieletnich.
5. Podejmujemy działania integrujące zespoły klasowe, poznawanie się uczniów, sprzyjające budowie pozytywnych relacji w klasie.
6. Diagnozujemy sytuacje wychowawcze w szkole.
7. Współpracujemy z rodzicami.

Procedura postępowania na wypadek wystąpienia agresywnych i przemocowych zachowań w szkole

Agresja fizyczna

1. Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika szkoły, który zaobserwował zachowania agresywne lub został o nich poinformowany jest przerwanie tego zachowania. Pracownik szkoły powinien w sposób stanowczy i zdecydowany przekazać uczestnikom agresji, że nie wyraża zgody na takie zachowanie. Należy mówić dobitnie, stanowczo, używać krótkich komunikatów. W razie potrzeby należy zadbać o uniemożliwienie dalszego kontaktu między uczniami.
2. Należy powiadomić pielęgniarkę szkolną, pedagoga szkolny/psychologa/pedagoga specjalnego, dyrektora szkoły, powiadomić wychowawcę/ów oraz rodziców agresora i ofiary.

3. W przypadku zagrożenia życia (stan nieprzytomny) – wzywa się natychmiast karetkę pogotowia.
4. Opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację, sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły. Decyzję o dalszym leczeniu dziecka podejmują rodzice poszkodowanego.
5. Pedagog szkolny/psycholog/pedagog specjalny i wychowawcy klas przeprowadzają rozmowy z rodzicami obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą. Z rozmów sporządzają notatkę. Pedagog szkolny/psycholog/pedagog specjalny udziela wsparcia, porad i konsultacji ofierze przemocy oraz udziela porad agresorowi.
6. W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Przeprowadza się rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnia im pojęcie agresji, przypomina normy i zasady reagowania na przemoc. W przypadku wszczynania kolejnych ataków przez agresora szkoła kieruje sprawę na Policję lub wnioskuje do sądu rodzinnego o wniknięcie w sytuację rodzinną. Wobec agresora stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.

Agresja słowna

1. Należy podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska.
2. Należy powiadomić wychowawcę klasy i pedagoga szkolnego/psychologa szkolnego/pedagoga specjalnego. Wychowawca (pedagog szkolny/psycholog/pedagog specjalny) przeprowadza rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z ofiarą i agresorem przeprowadza się osobno.
3. Wychowawca (pedagog szkolny/psycholog/pedagog specjalny) przeprowadza rozmowę ze sprawcą i ofiarą w celu ustalenia okoliczności zdarzenia. Prowadzi się działania o charakterze mediacyjnym.
4. O zaistniałym zdarzeniu należy poinformować rodziców uczestników zdarzenia.
5. Pedagog szkolny/psycholog/pedagog specjalny udziela wsparcia ofierze przemocy, udziela porad agresorowi.
6. W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Przeprowadza się rozmowę ze świadkami przemocy.
7. W poważnych przypadkach np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego powiadamiana jest Policja.
8. Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.

Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Każdy, dowiedziawszy się o dopuszczeniu się przez nieletniego czynu karalnego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję.

Szkoła jeśli dowiedziała się o dopuszczeniu się przez nieletniego czynu zabronionego wyczerpującego znamiona przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu zabronionego.

W przypadku gdy nieletni wykazuje przejawy demoralizacji lub dopuścił się czynu karalnego na terenie szkoły lub w związku z realizacją obowiązku szkolnego, dyrektor tej szkoły może, za zgodą rodziców albo opiekuna nieletniego oraz nieletniego, zastosować, jeżeli jest to wystarczające, środek oddziaływania wychowawczego w postaci pouczenia, ostrzeżenia ustnego albo ostrzeżenia na piśmie, przeproszenia pokrzywdzonego, przywrócenia stanu poprzedniego lub wykonania określonych prac porządkowych na rzecz szkoły. Zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego nie wyłącza zastosowania kary określonej w statucie szkoły. W przypadku niewyrażenia przez rodziców, opiekunów prawnych lub samego nieletniego zgody na zaproponowane przez dyrektora szkoły środki wychowawcze ma on obowiązek zawiadomienia o sprawie sądu rodzinnego. Przepisu nie stosuje się w przypadku, gdy nieletni dopuścił się czynu zabronionego wyczerpującego znamiona przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego (posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym, zakłócenie spokoju lub porządku publicznego, umyślne niszczenie, uszkodzenie, usuwanie znaków, rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny, kradzież lub przywłaszczenie, niszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy, utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego, rozbój, uszkodzenie ciała.

Sposób działania:

Osoba będąca świadkiem/dostrzegła zagrożenie zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora szkoły. Dyrektor szkoły lub wyznaczona osoba ustala okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia. Prowadzone są czynności wyjaśniające. W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły należy go zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły pedagogowi szkolnemu/psychologowi szkolnemu/pedagogowi specjalnemu pod opiekę. Dyrektor szkoły/pedagog powiadamia rodziców ucznia o zaistniałym przypadku. Dyrektor szkoły niezwłocznie powiadamia Policję w przypadku, gdy sprawa jest poważna

(np. rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub w przypadku, gdy sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznana. Należy zabezpieczyć ewentualne dowody lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji.

Procedura postępowania na wypadek ucznia będącego ofiarą (zasady ustalania planu wsparcia ucznia po ujawnieniu krzywdzenia)

Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie, udziela ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnia jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek powiadamia o sytuacji pedagoga/psychologa/dyrektora szkoły. Obowiązkiem dyrektora szkoły/pedagoga jest niezwłoczne powiadomienie rodziców ucznia - ofiary czynu karalnego. Dyrektor niezwłocznie wzywa Policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia. W dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

Procedura postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych

W przypadku podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających należy:

1. odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
2. powiadomić dyrektora szkoły/pedagoga/psychologa szkolnego,
3. powiadomić Policję,
4. zażądać od ucznia w obecności innej osoby/pedagoga przekazania posiadanej substancji,
5. zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni,
6. powiadomić rodziców ucznia, poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole,
7. przeprowadzić z uczniem w obecności jego rodziców rozmowę o niebezpieczeństwie dla zdrowia i życia,

W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi. Udziela się wsparcia rodzicom ucznia.

W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem:

1. odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
2. powiadomić dyrektora/pedagoga/psychologa szkolnego,
3. przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga/psychologa szkolnego,
4. powiadomić dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji,

5. powiadomić rodziców ucznia z prośbą o przybycie do szkoły.

W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi i wspierającymi. Udziela się wsparcia rodzicom ucznia, wskazuje działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.

W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami/dopalaczami:

1. w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
2. przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego,
3. poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji,
4. wezwać do szkoły rodziców ucznia, rodzice obierają dziecko ze szkoły,
5. jeśli dziecko traci przytomność lub zachowuje się niebezpiecznie dla siebie lub innych wezwać pogotowie,
6. przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, zobowiązać rodziców do pomocy dziecku,
7. wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji, opracować działania profilaktyczne w pracy z dzieckiem, monitorować i ewaluować efekty.

W przypadku odmowy współpracy przez rodziców

Szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny. Szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia, szkoła udziela informacji.

Procedura postępowania w przypadku palenia papierosów przez ucznia szkoły na terenie szkoły

1. Osoba interweniująca informuje wychowawcę klasy.
2. Zawiadamiani są rodzice ucznia – wychowawca zgłasza problem do pedagoga lub psychologa szkolnego.
3. Prowadzone są zajęcia psychoedukacyjne z uczniem.
4. O miejscach, poza terenem szkoły, w których nasi uczniowie palą papierosy pedagog (psycholog) informuje w formie pisemnej Straż Miejską.
5. Zobowiązuje się ucznia i jego rodziców do skorzystania z pomocy terapeutów w ramach prowadzonych w mieście programów profilaktycznych.

Procedura postępowania na wypadek wystąpienia kradzieży lub wymuszenia

Osoba, która wykryła kradzież powiadamia dyrektora/pedagoga/psychologa szkoły. Należy wskazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły. Należy zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał

zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży – w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, psychologa, dyrektora lub innego pracownika szkoły (należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia. We współpracy z pedagogiem szkolnym/psychologiem szkolnym/pedagogiem specjalnym należy ustalić okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia. Wzywa się rodziców sprawcy i przeprowadza rozmowy z uczniem w ich obecności. W przypadku braku współpracy ucznia i jego rodziców należy powiadomić Policję.

Procedury reagowania w przypadku wystąpienia w szkole zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego

Cyberprzemoc – przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów komórkowych. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli z wykorzystywaniem: poczty elektronicznej, czatów, komunikatorów, stron internetowych, blogów, serwisów społecznościowych, grup dyskusyjnych, serwisów SMS i MMS. Przypadek cyberprzemocy może zostać ujawniony przez ofiarę, świadka (np. innego ucznia, nauczyciela, rodzica) lub osobę bliską ofierze (np. rodzice, rodzeństwo, przyjaciele). W każdym przypadku należy ze spokojem wysłuchać osoby zgłaszającej i okazać jej wsparcie. Potwierdzić, że ujawnienie przemocy jest dobrą decyzją. Taką rozmowę należy przeprowadzić w miejscu bezpiecznym, zapewniającym ofierze intymność. Jeśli osobą zgłaszającą nie jest ofiara, na początku prosimy o opis sytuacji. W każdej sytuacji w trakcie ustalania okoliczności trzeba ustalić charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość/powtarzalność) oraz dokonać oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy. Należy zabezpieczyć wszystkie dowody związane z aktem cyberprzemocy (np. zrobić kopię materiałów, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, dane nadawcy, adresy stron www, historię połączeń, etc.). W trakcie zbierania materiałów należy zadbać o bezpieczeństwo osób zaangażowanych w problem. Jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a sytuacja cyberprzemocy nie ustaje, należy skontaktować się z Policją.

Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi

Szkoła powiadamia odpowiednie służby (np. sąd rodzinny), gdy wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje ze statutu wobec ucznia), a ich zastosowanie nie przynosi pożądaných rezultatów (np. nie ma zmian postawy ucznia). Kontakt z Policją wymagają wszelkie sytuacje, w których zostało naruszone prawo (np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich).

Procedura reagowania w obliczu incydentów krytycznych oraz sytuacji kryzysowych

W wyżej wymienionej sytuacji dyrektor szkoły powołuje zespół interwencji kryzysowej, w skład którego wchodzi: dyrektor szkoły, wicedyrektorzy, psycholog, pedagog, wychowawca, specjaliści zaproszeni do współpracy.

Reagowanie na kryzys:

1. Zbieranie informacji.
2. Ocena rozmiaru zdarzenia.
3. Identyfikacja osób potrzebujących pomocy.
4. Pomoc psychologiczna.
5. Proces interwencji kryzysowej.

Procedura postępowania w przypadku prób samobójczych lub samobójstwa ucznia

1. Każdy pracownik szkoły (pedagogiczny i niepedagogiczny) ma obowiązek zareagowania na wszelkie sygnały o ryzyku zachowania autodestrukcyjnego u ucznia, na niepokojące zachowania uczniów mogące wskazywać na zamiary samobójcze. W przypadku zaobserwowania lub posiadania informacji, że uczeń planuje podjąć lub podjął próbę samobójczą, każdy pracownik niezwłocznie poinformuje o tym dyrektora szkoły.
2. Do zachowań, które powinny zaniepokoić pracowników szkoły, gdyż mogą wskazywać na zamiary samobójcze, należą:
 - 1) mówienie wprost lub pośrednio o samobójstwie,
 - 2) pisanie listów pożegnalnych lub testamentu,
 - 3) przejawianie zainteresowania tematyką śmierci, umierania,
 - 4) mówienie o poczuciu beznadziejności, bezradności, braku wyjścia z sytuacji,
 - 5) okaleczanie się, autoagresja,
 - 6) długotrwały stan smutku, przygnębienia,

- 7) pozbywanie się osobistych i ważnych dla ucznia przedmiotów,
 - 8) izolowanie się, zamykanie się w sobie,
 - 9) rezygnacja z zajęć, w które dotychczas był zaangażowany.
3. Po odebraniu zgłoszenia wychowawca ucznia wraz z psychologiem/pedagogiem szkolnym dokonują diagnozy zgłoszenia oraz sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia.
 4. Kontaktują się z rodzicami w celu ustalenia przyczyny niepokojących zmian w zachowaniu ucznia.
 5. Wraz z rodzicami ustalane są zasady postępowania wobec ucznia: sposób i zakres kontaktów z rodzicami, a także wskazanie rodzicom instytucji wspierających.

Postępowanie w przypadku posiadania informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych):

- 1) Pracownik, który otrzymał informację o zamiarze popełnienia samobójstwa przez ucznia, stara się natychmiast odnaleźć ucznia i powiadomić o sytuacji jego wychowawcę, pedagoga/psychologa szkolnego, dyrektora.
- 2) Po odnalezieniu ucznia nie pozostawiają ucznia samego, lecz próbują przeprowadzić go w ustronne, bezpieczne miejsce.
- 3) Informują o zaistniałej sytuacji rodziców ucznia.
- 4) Przekazują dziecko pod opiekę rodziców/prawnych opiekunów, a jeżeli przyczyną jest sytuacja domowa odpowiednie instytucje (policja, CUS, sąd).
- 5) Rodzice otrzymują porady, gdzie mogą szukać pomocy – szpital psychiatryczny, poradnia zdrowia psychicznego, wezwanie pogotowia.
- 6) Uczeń natychmiast zostaje objęty indywidualną opieką psychologiczną w szkole.

II. ZAGROŻENIA ZEWNĘTRZNE

1. Ewakuacja w trakcie lekcji i przerwy – zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu w szkole

- 1) Najważniejszym działaniem, jakie należy podjąć w przypadku stwierdzenia zagrożenia, jest jak najszybsze powiadomienie o niebezpieczeństwie wszystkich osób znajdujących się w strefie zagrożenia i natychmiastowe podjęcie działań mających na celu ratowanie zdrowia i życia osób zagrożonych. W tym celu korzystamy z sygnału alarmu lokalnego, którym w szkole jest sygnał dzwonka, trwający około 1 minuty.
- 2) Alarm lokalny w szkole jest sygnałem, który powinien być znany wszystkim uczniom i pracownikom szkoły. Tylko w wypadku, gdy nastąpiło bezpośrednie zagrożenie życia,

nauczyciel sam podejmuje decyzję o ewakuacji, nie czekając na ogłoszenie alarmu.

3) O ewakuacji decyduje dyrektor, który po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie oraz rozpoznaniu sytuacji podejmuje decyzję o zawiadomieniu służb (policja, straż pożarna) i ogłoszeniu alarmu. W sytuacji braku prądu, sygnał alarmowy może być ogłaszany za pomocą gwizdka lub dzwonka ręcznego z jednoczesnym komunikatem słownym podawanym przez osoby ogłaszające alarm. Jest to sygnał do natychmiastowego działania dla wszystkich pracowników szkoły oraz do bezwzględnego wykonywania poleceń nauczycieli przez uczniów.

4) W dużej liczbie przypadków wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa fizycznego niezbędne jest wezwanie odpowiednich służb drogą telefoniczną. O zagrożeniu należy bezzwłocznie poinformować **odpowiednie służby**:

— Policja 997

— Straż Pożarna 998

— Pogotowie Ratunkowe 999

— Europejski Telefon Alarmowy, obowiązujący na terenie całej Unii Europejskiej 112

— Pogotowie Energetyczne 991

— Pogotowie Gazowe 992

— Pogotowie Ciepłownicze 993

— Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne 994

— Infolinia Policji (połączenie bezpłatne) 800 120 226.

— Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego 987

5) **Procedura wezwania** powinna odbywać się zgodnie z poniższym schematem:

a) wybranie numeru odpowiedniej służby,

b) po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podanie następujących informacji: rodzaj stwierdzonego zagrożenia, nazwę i adres szkoły, imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję, telefon kontaktowy, zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie,

c) potwierdzenie przyjęcie zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie.

6) Wszystkie działania od tej chwili mają prowadzić do jak najszybszej ewakuacji wszystkich osób znajdujących się na terenie szkoły. Musimy wiedzieć, że od tej chwili bezwzględnie podporządkowujemy się poleceniom osób funkcyjnych. W przypadku uczniów taką osobą

jest nauczyciel, z którym w tym momencie mamy zajęcia. Akcją nie może kierować wiele osób, bo prowadzi to tylko do dezorientacji i możliwości wybuchu paniki.

7) Po rozpoznaniu zagrożenia i dokonaniu oceny sytuacji nauczyciel przystępuje do ewakuacji. Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego. Należy się poruszać po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych. Nauczyciele i uczniowie, którzy mają lekcje na wyższych kondygnacjach, schodzą po stwierdzeniu, że uczniowie niższych kondygnacji opuścili już budynek i drogi ewakuacyjne są już wolne. Po opuszczeniu budynku uczniowie wraz z nauczycielem udają się na miejsce zbiórki. Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie powinni skupić się wokół najbliższej stojącego nauczyciela. Zbiórka na placu alarmowym służy sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustalenia osób nieobecnych. Jest to bardzo istotne dla prowadzenia akcji ratunkowej przez wezwane służby ratownicze.

8) Najważniejsze zasady, które powinien pamiętać i przestrzegać każdy uczeń z chwilą ogłoszenia alarmu w szkole:

- a) słuchaj i wykonuj dokładnie polecenia nauczyciela,
- b) bądź opanowany, nie ulegaj panice,
- c) po przerwaniu zajęć udaj się na miejsce zbiórki wraz z klasą drogą wskazywaną przez nauczyciela,
- d) pomagaj osobom słabszym,
- e) bezwzględnie podporządkuj się osobom funkcyjnym,
- f) nie lekceważ zagrożenia, nawet wówczas, gdy nie zagraża ci bezpośrednio.

9) W przypadku osób niepełnosprawnych bezpieczna ewakuacja powinna uwzględniać rodzaj oraz stopień niepełnosprawności, wiek wychowanków i ewentualne wykorzystanie na potrzeby ewakuacji pomocy ze strony innych osób (pracowników, uczniów).

2. Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły

1) Poniższe rekomendacje odnoszą się do niezbędnej reakcji nauczyciela i dotyczą sytuacji wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób

znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywny strzelec:

- a) jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się) – szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia i zabicie kolejnych osób,
- b) wycisz i uspokój uczniów - wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą spowodować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę,
- c) zaopiekuj się uczniami ze SPE i uczniami, którzy potrzebują pomocy – należy zwrócić szczególną uwagę na dzieci, które specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji,
- d) każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony - niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia,
- e) poinformuj policję wysyłając informację tekstową SMS o zaistniałej sytuacji – w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędnym jest natychmiastowe przekazanie informacji policji,
- f) zasłoń okno, zgaś światło – należy zaciemnić salę aby utrudnić obserwację osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz obiektu szkolnego,
- g) nie przemieszczaj się – przemieszczanie się może powodować dźwięki lub cień, który może zostać zauważony przez napastników,
- h) stań poniżej linii okien, zjedź ze światła drzwi – przebywanie w świetle drzwi rzuca cień, który może zostać zauważony przez napastników,
- i) zjedź z linii strzału, połóż się na podłodze – z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu penetrują drzwi i mogą zabić osoby znajdujące się wewnątrz,
- j) jeżeli padną strzały, nie krzycz – napastnicy oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma,
- k) nie otwieraj nikomu drzwi - interweniujące oddziały policji w przypadku takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi,

- l) w przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia - w sytuacji obecności aktywnego strzelca jego celem jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia. W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą,
- m) wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika – wszelkie próby oporu mogą być uznane przez napastników jako akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników.
- n) na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon – wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej,
- o) poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia – w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu,
- p) nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego - w takiej sytuacji patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji,
- q) nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika – odwracanie plecami może zostać uznane jako akt agresji czy lekceważenia, utrudnia także orientację w sytuacji,
- r) nie zwracaj na siebie uwagi – niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu,
- s) nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny – brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców,
- t) nie oszukuj terrorysty – oszustwo może zostać potraktowane jako brak szacunku czy agresji i zostać ukarane,
- u) uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu – zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich spersonalizowanie, co może spowodować lepsze ich traktowanie przez zamachowców,
- v) poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami – wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie odstaje od reszty,
- w) pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów – każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji

i w konsekwencji ukarana,

- x) zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty – nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będziemy mogli napić się czy zjeść posiłek.

3. W przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

- 1) Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów – możesz zostać uznany za terrorystę – policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar.
- 2) Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi - próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowane jako akt agresji. Połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy, taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników. Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom – postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników. Nie trzymaj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących – tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego. Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami - wszelkie samowolne działania mogą zostać potraktowane jako akt agresji i mogą utrudnić akcję ratunkową. Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy – policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców. Bądź przygotowany na traktowanie siebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona – w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtopić w tłum i uciec z miejsca ataku. Po wydaniu polecenia wyjścia – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku - w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne. Nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru.
- 3) najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

4. Podłożenie ładunku wybuchowego

Specyfika zamachu bombowego polega na tym, że nie rozróżnia on „swoich” czy „obcych”, inaczej niż w przypadku porwania lub użycia broni palnej, które dotyczą konkretnych osób. Przez materiał wybuchowy rozumiemy związek chemiczny lub mieszaninę kilku związków chemicznych, która jest zdolna w odpowiednich warunkach do gwałtownej reakcji chemicznej i której towarzyszy wydzielenie wielkiej liczby produktów gazowych w postaci wybuchu (detonacji lub deflagacji). Określenie ładunek materiału wybuchowego oznacza określoną ilość materiału wybuchowego przygotowanego do wysadzenia.

Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

- 1) Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego zapamiętaj jak największą ilość szczegółów – uzyskane informacje/szczegóły mogą być istotne dla policji dla identyfikacji sprawcy alarmu.
- 2) Zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje – w przypadku stresującej sytuacji po pewnym czasie możesz mieć problemy z przypomnieniem sobie istotnych informacji.
- 3) Poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie procedury - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły.
- 4) Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji – ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ma ona na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.
- 5) Nie używaj telefonu komórkowego – eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.
- 6) Sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia - stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji.
- 7) Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina

i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.

8) W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi – szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły.

9) Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu – informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

Podłożenie podejrzanego pakunku

Podejrzanym pakunkiem jest przesyłka z ładunkiem wybuchowym lub nieznaną substancją.

W przypadku podejrzenia jej otrzymania:

1) Odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku – należy założyć, że podejrzanym pakunkiem jest ładunek wybuchowy, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona.

2) Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku - w przypadku ładunku wybuchowego może on eksplodować w trakcie próby manipulowania.

3) Okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala) – okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznannej substancji może ograniczyć rozprzestrzenianie się substancji.

4) Poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury – osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły.

5) Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji – ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ewakuacja ma na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.

6) Nie używaj telefonu komórkowego – eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.

7) Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb – w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.

8) W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi – szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły.

9) Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu – informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

Poniższa tabela prezentuje instrukcję postępowania w przypadku podejrzenia podłożenia na terenie szkoły ładunku wybuchowego lub podejrzanego pakunku:

Osoby odpowiedzialne za uruchomienie procedury	Dyrektor szkoły lub w przypadku jego nieobecności wicedyrektor. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.
Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego.	Stwierdzenie podejrzanego pakunku.
Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego, zapamiętaj jak największą ilość szczegółów.	Odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku.
Zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje.	Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku.
Poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury.	Okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala).
Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji.	Poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury.
Nie używaj telefonu komórkowego.	Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji.
Sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia.	Nie używaj telefonu komórkowego.

Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb.		Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb.
W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi		W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi
Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu.		Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu.
Sposób prowadzenia ewakuacji.		Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę administratora budynku (wyznaczonej osoby odpowiedzialnej za uruchomienie procedury) lub sił interweniujących i zgodnie z ich wskazówkami.
Telefony alarmowe	Policja 997	Telefon alarmowy 112
Sposób powiadomienia służb	Wybierz jeden z ww. numerów. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaj następujące informacje:	nazwę i adres szkoły, rodzaj stwierdzonego zagrożenia, imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję, telefon kontaktowy, zrealizowane przedsięwzięcia, potwierdź przyjęcie zgłoszenia i zapisz dane przyjmującego zgłoszenia.
Sposób postępowania z uczniami ze SPE	Nauczyciele odpowiedzialni za opiekę na osobami niepełnosprawnymi dbają o zachowanie się przez dzieci zgodnie z potrzebami danej sytuacji. W przypadku konieczności ewakuacji zapewniają pomoc zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami.	
Zarządzanie na wypadek sytuacji kryzysowej	Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.	
Obowiązki pracowników	Zapoznać się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury. Brać udział w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury. Znać sygnał uruchamiający procedurę. Mieć zapisane numery telefonów osób odpowiedzialnych za	

	<p>uruchomienie procedury i koordynację ewakuacji osób niepełnosprawnych.</p> <p>Znać swoje zadania na wypadek uruchomienia procedury</p> <p>Znać miejsce ewakuacji.</p> <p>Szkolić uczniów w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury.</p> <p>Stosować się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.</p>
--	---

5. Wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska pierwiastków chemicznych oraz ich związków, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także z stosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe są wypełnione mikroorganizmami chorobotwórczymi: bakteriami (wąglik, brucelozą etc.) wirusami (ospy, gorączki krwotocznej, zapalenia mózgu, wirusa HIV), toksynami (rycyna, toksyna otulinowa), grzybami lub pierwotniakami.

SYTUACJA, GDY NASTĄPIŁO SKAŻENIE SZKOŁY (SZKOŁA OTRZYMUJE INFORMACJĘ O MOŻLIWYM SKAŻENIU SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ - NP. TELEFON O ZAMIARZE ATAKU)

Należy wówczas:

- 1) zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru,
- 2) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku,
- 3) w budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne,

- 4) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry,
- 5) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji,
- 6) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku,
- 7) do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych,
- 8) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

**SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTENA-
TYCHMIAST LUB SZYBKO PO JEGO POJAWIENIU SIĘ.**

Należy wówczas:

- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy,
- 2) aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem,
- 3) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów,
- 4) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji inie wpuszczać do niego innych osób,
- 5) powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole – dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję,
- 6) zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru – rejonów ewakuacji powinno być kilka, znajdujących się w różnych kierunkach od szkoły, gdyż nie znamy kierunku wiatru, z jakiego będzie wiał w czasie przedmiotowego zagrożenia, rejonem

ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń,

7) natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby – policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia,

8) jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka,

9) po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb – policja, straż pożarna, wyspecjalizowana jednostka zwalczania skażeń i zakażeń,

10) w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację,

11) sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej, listę przekazać policji,

12) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry,

13) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń – częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji,

14) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku,

15) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE PÓŹNO, NP. GDY POJAWIŁY SIĘ OBJAWY REAKCJI NA SUBSTANCJĘ LUB/I OGNISKA ZACHOROWAŃ:

Należy wtedy:

- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy,
- 2) powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe – dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję,
- 3) przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się,
- 4) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów,
- 5) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób,
- 6) ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły,
- 7) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia,
- 8) w szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzacją budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny,
- 9) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

Poniższa tabela prezentuje instrukcję postępowania w przypadku skażenia substancją chemiczną lub biologiczną terenu szkoły oraz zagrożenia skażeniem ww. substancjami.

Osoby odpowiedzialne za uruchomienie procedury	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły w przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona
Szkoła otrzymuje informację o możliwym skażeniu substancją chemiczną/biologiczną (np. telefon o zamiarze ataku) gdy nie nastąpiło skażenie placówki.	zaalarmować wszystkich przebywających naterenie szkoły, osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby w budynku – szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku

	<p>do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji, nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.</p>
<p>Szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się.³</p>	<p>Nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem. Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób.</p> <p>Powiadomić administratora, zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru.</p> <p>Natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby.</p> <p>Jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka.</p> <p>Po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody</p>

	<p>odpowiednich służb.</p> <p>W obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji.</p> <p>W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki, przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń, powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku.</p>
	<p>Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.</p>
<p>Szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte późno, np. gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję lub/i ogniska zachorowań.</p>	<p>nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nieścierać cieczy;</p> <p>powiadomić kierownictwo szkoły aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem; pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób;</p> <p>ogłosić alarm i wszystkich uczniów,</p>

	<p>nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły; natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby w szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację, a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny; oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi;</p>
Sposób prowadzenia ewakuacji.	Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę sił interwencyjnych i zgodnie z ich wskazówkami.